ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішенням Наглядової ради
Приватного акціонерного товариства
«Страхова компанія «Перша»
Протокол засідання Наглядової ради
№ 11-03-2025/НР від 28.03.2025
Голова Наглядової ради

_____ Сергій ВАСИЛИНА

ПОЛІТИКА
управління ризиками
Приватного акціонерного товариства «Страхова компанія «Перша»

Київ, 2025

1. Загальні положення

1.1. Політика управління ризиками Приватного акціонерного товариства «Страхова компанія «Перша» (надалі – Політика) розроблена відповідно до Статуту Приватного акціонерного товариства «Страхова компанія «Перша» (надалі – Товариство), Кодексу корпоративного управління Товариства, вимог Закону України «Про страхування» та Положення про вимоги до системи управління страховика, затвердженого Постановою Правління Національного банку України від 27.12.2023 №194 (надалі – Положення).

1.2. Політика містить:

1.2.1. визначення та класифікацію ризиків, включаючи інші визначені Товариством суттєві ризики, притаманні діяльності Товариства, за видами ризиків;

1.2.2. перелік видів ризиків;

1.2.3. процеси та інструменти щодо виявлення, вимірювання (оцінки), моніторингу, контролю та звітування щодо ризиків, включаючи критерії суттєвості, що застосовуються Товариством до нових ризиків, та порядок їх виявлення;

1.2.4. ліміти ризиків за визначеними Товариством видами ризиків відповідно до ризик-апетиту Товариства та порядок контролю за їх дотриманням;

1.2.5. особливості управління ризиками за напрямами, визначеними в частині другій статті 29 Закону про страхування, з урахуванням вимог глави 30 розділу VII Положення;

1.2.6. методи, інструменти, положення, методичні вказівки, ключові припущення та обмеження в управлінні ризиками;

1.2.7. зміст та форму звітності щодо ризиків, порядок і періодичність/терміни її надання користувачам;

1.2.8. процедуру ескалації ризиків, що встановлює порядок інформування Наглядової ради та Правління про порушення лімітів ризиків, ризик-апетиту;

1.2.9. процес погодження з Наглядовою радою, що потрібний за будь-яких очікуваних відхиленнях від Стратегії управління ризиками Товариства, Декларації схильності до ризику Товариства, лімітів ризиків;

1.2.10. положення, що регламентують діяльність Головного ризик-менеджера.

1.3. Терміни та скорочення використовуються в цій Політиці у наступному значенні:

Термін/скорочення	**Визначення**
Головний ризик-менеджер	Ключова особа Товариства, яка забезпечує виконання функцій управління ризиками
Наглядова рада	Наглядова рада Товариства
НБУ	Національний банк України
Підрозділ фінансового моніторингу	Структурний підрозділ Товариства, що забезпечує виконання функцій з фінансового моніторингу
Правління	Виконавчий орган Товариства
Стратегія	Стратегія управління ризиками Товариства
СРР	Система раннього реагування Товариства
Стрес-антистрес сценарій	План на випадок надзвичайних обставин та забезпечення безперервності діяльності Товариства
IBNR	Резерв збитків, які виникли, але не заявлені (incurred but not reported claims reserve) – оцінка обсягу зобов'язань Товариства для здійснення страхового відшкодування, про факт настання яких Товариством не було заявлено на звітну дату в установленому законодавством України та/або договором порядку
RBNS	Резерв заявлених, але не виплачених збитків (reported but not settled

Термін/скорочення	Визначення
	claims reserve) - оцінка обсягу зобов'язань Товариства для здійснення виплат страхового відшкодування за заявленими вимогам

2. Визначення та класифікація ризиків, включаючи інші визначені Товариством суттєві ризики, притаманні діяльності Товариства, за видами ризиків

2.1. Діяльність Товариства регулярно аналізується на предмет оцінки існуючих та виявлення нових ризиків, з урахуванням основних принципів управління ризиками. Щорічно, на основі даних опитування та аналізу процесів Товариства, Головний ризик-менеджер визначає та класифікує ризики, притаманні діяльності Товариства та складає Профіль ризиків на наступний фінансовий рік відповідно до Стратегії управління ризиками Товариства.

2.2. Товариство здійснює вимірювання та оцінку ризиків, що належним чином документується та містить детальний опис та пояснення ризиків, що охоплюються вимірюванням (оцінкою), використані підходи, а також ключові судження та припущення, що були зроблені під час такого (такої) вимірювання (оцінки).

3. Перелік видів ризиків

3.1. Ризиками, що притаманні діяльності Товариства є наступні:

3.1.1. андеррайтинговий ризик;

3.1.2. інвестиційний ризик;

3.1.3. кредитний ризик;

3.1.4. операційний ризик;

3.1.5. ринковий ризик;

3.1.6. ризик концентрації;

3.1.7. ризик ліквідності;

3.1.8. ризик перестрахування та інших інструментів зниження ризику;

3.1.9. ризик управління активами та зобов'язаннями;

3.1.10. стратегічні та репутаційні.

3.2. **Детальний опис та пояснення андеррайтингового ризику**

3.2.1. Андеррайтинговий ризик – ризик виникнення збитків чи додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів, або виникнення несприятливої зміни вартості страхових зобов'язань внаслідок неадекватних припущень, здійснених під час ціноутворення та резервування.

3.2.2. Сферами андеррайтингового ризику є:

- ризик за преміями і резервами у страхуванні іншому, ніж страхування життя_– ризик виникнення збитків або додаткових втрат, або недоотримання запланованих доходів, або виникнення несприятливої зміни вартості страхових зобов'язань, викликаний коливаннями частоти настання, середніх розмірів та розподілу настання страхових випадків, а також строків їх урегулювання та розмірів страхових виплат за ризиками страхування іншого, ніж страхування життя;
- катастрофічний ризик у страхуванні іншому, ніж страхування життя;
- ризики під час укладання договору страхування/перестрахування/співстрахування та зміни його умов;
- ризики під час врегулювання вимог за подіями, що мають ознаки страхових випадків;
- ризики під час передачі у перестрахування (повністю або частково) зобов'язань страховика за договором страхування, визначення рівня власного утримання у розрізі класів страхування та регулярність перегляду таких показників.

3.2.3. Фактори андеррайтингового ризику:

- Недостатність інформації про об'єкт страхування.

- Недостовірність інформації про об'єкт страхування.
- Пропуск суттєвих помилок у заяві на страхування.
- Помилки при підрахунку страхового тарифу.
- Застосування необґрунтованих преміальних знижок.
- Встановлення некоректної страхової суми.
- Неадекватне реагування на зміни правового регулювання діяльності андеррайтерів.
- Порушення об'єктивності при оцінюванні ризиків внаслідок зовнішнього і внутрішнього впливу (підкуп, погрози, психологічний тиск).
- Допущення антиселекції ризиків.
- Злі наміри страхувальника.
- Необґрунтована розстрочка платежу по ЗК.
- Помилки при визначенні суттєвих факторів, що впливають на ризик при розробці тарифної політики.
- Недооцінка збитковості по певним видам страхування/ризикам (недоотримання страхових платежів та невідповідність сформованим резервам).
- Непродуманість/непаритетність умов укладених договорів з медичними асистуючими компаніями (залежність винагороди від курсу національної валюти і т.д.).

3.2.4. Товариство застосовує заходи експертного оцінювання параметрів розподілів випадкових величин факторів ризику за методом Дельфі або за методом мозкового штурму, імітаційне моделювання багатьох (≈1000) річних реалізацій факторів ризиків методом Монте-Карло для вимірювання андеррайтингового ризику.

3.2.5. Ключові судження та припущення при вимірюванні андеррайтингового ризику:

- Очікувана кількість річних реалізацій фактору ризику моделюється за допомогою біноміального розподілу.
- Очікуваний збиток при реалізації фактору ризику моделюється за допомогою нормального розподілу.

3.2.6. Заходи для управління андеррайтинговим ризиком:

- Додатковий запит інформації про об'єкт страхування.
- Перевірка відповідності інформації про об'єкт страхування і його реального стану.
- Автоматизація перевірки заяви на страхування.
- Аналіз тарифів на Страховому комітеті.
- Перехресний взаємоконтроль андерайтерів.
- Постійний контроль за оцінкою вартості об'єктів страхування.
- Стеження за змінами у правовій базі процесу андерайтингу.
- Посилений контроль над дебіторською заборгованістю.

3.2.7. Заходи для пом'якшення андеррайтингового ризику:

1) Атестація співробітників Товариства на відповідність займаній посаді.
2) Встановлення єдиної системи лімітів відповідальності в рамках повноважень: співробітника підрозділу з продажу, андерайтера, Страхового комітету.
3) Анонімне анкетування співробітників Товариства для виявлення впливу зовнішніх факторів.
4) Підвищення кваліфікації співробітників.
5) Зріз фінансового результату по клієнту.
6) Відмова від подальшої співпраці з певними категоріями страхувальників (стоп-лист).
7) Обмеження розстрочки платежу для певних категорій страхувальників.

3.3. **Детальний опис та пояснення інвестиційного ризику**

3.3.1. Інвестиційний ризик – можливість застосування невідповідної стратегії інвестування або неадекватного впровадження обраної стратегії інвестування, включаючи неправильну оцінку ринкових, кредитних та інших ризиків, властивих володінню активами.

3.3.2. Сферами інвестиційного ризику є:

- ризик інвестицій в акції;
- процентний ризик або ризик процентної ставки;

- валютний ризик;
- ризик спреду;
- майновий ризик;
- ризик ринкової концентрації (ризик ринкової концентрації).

3.3.3. Фактори інвестиційного ризику:

- чутливість вартості активів та зобов'язань Товариства до коливання ринкової вартості акцій;
- виникнення збитків або додаткових втрат, або недоотримання запланованих доходів унаслідок впливу несприятливих змін процентних ставок, який пов'язаний з чутливістю вартості активів та зобов'язань Товариства до строкової структури процентних ставок або до коливань процентних ставок;
- чутливість вартості активів та зобов'язань Товариства до зміни рівня або коливання курсів валют;
- чутливість активів та зобов'язань Товариства до зміни рівня або коливання кредитних спредів протягом строкової структури безризикової процентної ставки;
- чутливість вартості активів та зобов'язань Товариства до зміни рівня або коливання ринкових цін на нерухомість;
- недостатня диверсифікованістю портфелю активів або значна схильністю до ризику дефолту одного або кількох пов'язаних емітентів цінних паперів.

3.3.4. Товариство застосовує заходи експертного оцінювання параметрів розподілів випадкових величин факторів ризику за методом Дельфі або за методом мозкового штурму, імітаційне моделювання багатьох (≈1000) річних реалізацій факторів ризиків методом Монте-Карло для вимірювання інвестиційного ризику.

3.3.5. Ключові судження та припущення при вимірюванні інвестиційного ризику:

- Очікувана кількість річних реалізацій фактору ризику моделюється за допомогою біноміального розподілу.
- Очікуваний збиток при реалізації фактору ризику моделюється за допомогою нормального розподілу.

3.3.6. Заходи для управління інвестиційним ризиком:

Товариство перед здійсненням будь-якої інвестиції або інвестиційної діяльності повинно провести оцінку щонайменше:

1) здатності Товариства здійснювати певні інвестиції або інвестиційну діяльність та керувати ними;
2) ризиків, конкретно пов'язаних з інвестицією чи інвестиційною діяльністю, та впливу інвестиції чи інвестиційної діяльності на профіль ризику страховика;
3) узгодженості інвестицій або інвестиційної діяльності з інтересами бенефіціарів та страхувальників, обмеженнями відповідальності, встановленими страховиком, та ефективним управлінням портфелем;
4) впливу цієї інвестиції або інвестиційної діяльності на якість, безпеку, ліквідність, прибутковість і доступність усього портфеля інвестицій страховика.

3.3.7. Заходи для пом'якшення інвестиційного ризику:

- Контроль за курсом валюти, оцінка прогнозів міжнародних рейтингових агентств.
- Контроль за умовами проспектів щодо зобов'язань по облігаціям.
- Контроль за прогнозами коливання цін на нерухомість.
- Диверсифікація портфелю активів.

3.4. **Детальний опис та пояснення кредитного ризику**

3.4.1. Кредитний ризик - ризик виникнення збитків чи додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів, або виникнення несприятливих змін у фінансовому стані внаслідок невиконання боржником/контрагентом взятих на себе зобов'язань відповідно до умов договору. Можливість втрат у результаті невиплати страховику дебіторської заборгованості від третіх осіб, зокрема брокерів, перестраховиків. До кредитного ризику зокрема відноситься:

- прямий ризик дефолту, ризик зниження рівня рейтингової оцінки контрагента («міграційний ризик»);
- непрямий кредитний ризик («ризик спреду»);
- ризик (затримки) розрахунків;
- ризик контрагента (зміни вартості послуг, умовних активів та зобов'язань);
- ризик концентрації, ризик невірної оцінки (даних, моделі);
- відкликання ліцензій у банків, у які інвестовані кошти Товариства.

3.4.2. Сферою кредитного ризику є ризик дефолту контрагента – ризик виникнення збитків або додаткових втрат, або недоотримання запланованих доходів, або виникнення несприятливої зміни вартості страхових зобов'язань, викликаний невиконанням контрагентом своїх контрактних зобов'язань.

3.4.3. Фактори кредитного ризику:

➢ Зовнішні фактори:
- зміни в економічному середовищі, наявність та доступність грошових ресурсів;
- політичні чинники;
- зміна правової сторони середовища;
- зміна у соціально-культурному середовищі;
- технологічні фактори;
- банкрутство/смерть/зміна надійності дебітора;
- банкрутство/зміна надійності перестраховика.

➢ Внутрішні фактори:
- неправильна оцінка стратегічного потенціалу;
- особливості кадрового складу;
- технологія управління ресурсами;
- помилки у прогнозі розвитку;
- помилковий вибір цілей;
- неналежне виконання зобов'язань.

3.4.4. Товариство застосовує заходи експертного оцінювання параметрів розподілів випадкових величин факторів ризику за методом Дельфі або за методом мозкового штурму, імітаційне моделювання багатьох (≈1000) річних реалізацій факторів ризиків методом Монте-Карло для вимірювання кредитного ризику.

3.4.5. Ключові судження та припущення при вимірюванні кредитного ризику:
- Очікувана кількість річних реалізацій фактору ризику моделюється за допомогою біноміального розподілу.
- Очікуваний збиток при реалізації фактору ризику моделюється за допомогою нормального розподілу.

3.4.6. Заходи для управління кредитним ризиком:
- лімітування інвестиційних ризиків;
- оптимізація та диверсифікація структури інвестиційного портфеля;
- моніторинг інвестиційного ринку;
- контроль надійності дебітора/контрагента.

3.4.7. Заходи для пом'якшення кредитного ризику:

➢ Підвищення капіталізації.
➢ Оптимізація структури власного та залученого капіталу.
➢ Покращення якості активів.
➢ Створення спеціальної бази інформації по контрагентах, відстеження їх фінансового стану.

3.5. **Детальний опис та пояснення операційного ризику**

3.5.1. Операційний ризик – ризик виникнення збитків чи додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів внаслідок допущення недоліків або помилок в організації внутрішніх процесів, навмисних або ненавмисних дій працівників Товариства чи інших осіб, збоїв у роботі інформаційних систем або внаслідок впливу зовнішніх

факторів.
3.5.2. Сфера операційного ризику зачіпає всі операції, що проводяться Товариством.
3.5.3. Класифікація операційних ризиків:
- ризик обробки інформації;
- ризик ненадійності інформаційних систем;
- ризик неконтрольованості процесів;
- ризик несанкціонованих дій персоналу;
- ризик перестрахування;
- ризик неточності розрахунків та прогнозів;
- ризик недоліку системи управління.
3.5.4. Фактори операційного ризику:
- Затримки документообороту.
- Збій ключового процесу, персоналу або системи.
- Невідповідності і збої у функціонуванні інформаційних систем.
- Помилки співробітників (відсутність фотографій об'єкта страхування, не оформлення додаткових угод до договору страхування).
- Відсутність внутрішніх документів (регламентів дій), що описують дії працівників при виконанні посадових обов'язків.
- Представлення зайвих послуг у звітах/актах про виконані роботи.
- Шахрайство співробітників.
- Помилкове визначення умов угоди перестрахування та помилкове визначення власного утримання.
- Помилковий розрахунок резервів, створених для покриття поточних та майбутніх зобов'язань.
- Неправильне визначення ризикової надбавки до нетто-ставки.
- Пожежі і інші стихійні явища.
- Евакуація.
- Втрата ключових кадрів.
- Створення співробітниками стресових умов для андерайтерів для отримання необґрунтованих погоджень.
3.5.5. Товариство застосовує заходи експертного оцінювання параметрів розподілів випадкових величин факторів ризику за методом Дельфі або за методом мозкового штурму, імітаційне моделювання багатьох (≈1000) річних реалізацій факторів ризиків методом Монте-Карло для вимірювання операційного ризику.
3.5.6. Ключові судження та припущення при вимірюванні операційного ризику:
- Очікувана кількість річних реалізацій фактору ризику моделюється за допомогою біноміального розподілу.
- Очікуваний збиток при реалізації фактору ризику моделюється за допомогою нормального розподілу.
3.5.7. Заходи для управління операційним ризиком:
- Розподіл чітких обов'язків щодо регулярного виявлення, документування та моніторингу відповідних ризиків, пов'язаних з операційним ризиком.
- Ідентифікація операційних ризиків, яким піддається або може піддаватися Товариство, їх аналіз та оцінка використаних інструментів, методів управління операційними ризиками.
- Збір та моніторингу подій операційного ризику.
- Удосконалення інформаційних систем Товариства.
- Встановлення лімітів ризику щодо основних сфер операційного ризику Товариства.
- Ведення реєстру значних внутрішніх подій операційного ризику.
- Регулярний аналіз стану інформаційних систем Товариства.
- Регулярне звітування бізнес-координаторів.
- Перехресний взаємоконтроль співробітників.
- Вибіркова перевірка договорів страхування..

- Проведення внутрішнього аудиту процесів.
- Контроль на щомісячній основі за актами виконаних робіт: перевірка діагнозів, призначень лікарів.
- Перевірка переліку виконаних робіт відповідальними співробітниками підрозділів.
- Проведення комплаєнс-контролю та регулярне звітування Головного комплаєнс-менеджера.
- Участь у процесах Головного ризик-менеджера.
- Перехресний взаємоконтроль актуаріїв.
- Дотримання правил пожежної безпеки.
- Перехресний взаємоконтроль співробітників.
- Регулярний перегляд Плану забезпечення безперервної діяльності Товариства.

3.5.8. Заходи для пом'якшення операційного ризику:

- Удосконалення документообороту, перехід на електронний документообіг.
- Підвищення кваліфікації співробітників.
- Створення системи внутрішніх нормативних документів Товариства.
- Удосконалення процесів роботи служби безпеки.
- Кадровий резерв, автоматизація процесів роботи співробітників.
- Створення резервного офісу.

3.6. **Детальний опис та пояснення ризику концентрації**

3.6.1. Ризик концентрації - ризик, пов'язаний із недостатньою диверсифікованістю портфеля активів Товариства або у зв'язку зі значною схильністю до ризику дефолту одного або кількох пов'язаних емітентів цінних паперів.

3.6.2. Сферою ризику концентрації є виникнення потенційних втрат через зростання кількості загроз або поєднання діяльності страховика і перестраховика.

3.6.3. Фактори ризику концентрації:

- Ризик сумової кумуляції - сукупність ризиків, при якій велика кількість застрахованих об'єктів або кілька об'єктів зі значними страховими сумами можуть реалізуватися у одному страховому випадку, внаслідок чого виникає дуже великий збиток.
- Ризик частотної (часової) кумуляції – сукупність ризиків, коли велика кількість застрахованих об'єктів чи кілька об'єктів зі значними страховими сумами, може реалізуватися страховими випадками однієї природи у певні інтервали часу, у результаті виникає прецедент великого збитку.
- Ризик регіональної концентрації - ризик кумуляції ризиків одного виду страхування в портфелях різних регіональних підрозділів Товариства.

3.6.4. Товариство застосовує заходи експертного оцінювання параметрів розподілів випадкових величин факторів ризику за методом Дельфі або за методом мозкового штурму, імітаційне моделювання багатьох (≈1000) річних реалізацій факторів ризиків методом Монте-Карло для вимірювання ризику концентрації.

3.6.5. Ключові судження та припущення при вимірюванні ризику концентрації:

- Очікувана кількість річних реалізацій фактору ризику моделюється за допомогою біноміального розподілу.
- Очікуваний збиток при реалізації фактору ризику моделюється за допомогою нормального розподілу.

3.6.6. Заходи для управління ризиком концентрації:

- Аналіз та вимірювання взаємозалежності ризиків.
- Побудова та обчислення корреляційних матриць ризиків.

3.6.7. Заходи для пом'якшення ризику концентрації:

- Зниження взаємозалежності ризиків.

3.7. **Детальний опис та пояснення ризику ліквідності**

3.7.1. Ризик ліквідності - ризик виникнення збитків чи додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів внаслідок неспроможності забезпечувати виконання Товариством своїх зобов'язань у належні строки.

3.7.2. Сферою ризику ліквідності є виникнення дефіциту ліквідності у Товаристві.
3.7.3. Фактори ризику ліквідності:
- Невідповідність складу активів Товариства з точки зору їх характеру, строку їх погашення та ліквідності.
- Виникнення невідповідності між надходженням та вибуттям грошових коштів щодо активів і зобов'язань.
- Ризик перевищення фактичними видатками Товариства очікуваної величини в результаті неочікуваних подій.
- Розміщення грошових коштів на депозитах, відкриття рахунків у банках з небездоганною діловою репутацією.
- Припинення НБУ обігу цінних паперів, які є у власності Товариства.
- Поява санкцій НБУ до емітента цінних паперів, які є у власності Товариства.
- Наявність прав вимоги до страховиків-резидентів за класами страхування, за якими такий страховик не має права здійснювати діяльність на дату розрахунку, та прав вимоги до страховиків-нерезидентів, які на дату укладення відповідного договору перестрахування не відповідали вимогам чинного законодавства.
- Наявність активів, які зареєстровані та/або перебувають на тимчасово окупованій території України.
- Наявність активів, які зареєстровані та/або перебувають на території населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, або до переліку населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення.
- Наявність прав вимоги до фізичних осіб або юридичних осіб, до яких Радою національної безпеки і оборони України застосовано санкції.
3.7.4. Товариство застосовує заходи експертного оцінювання параметрів розподілів випадкових величин факторів ризику за методом Дельфі або за методом мозкового штурму, імітаційне моделювання багатьох (≈1000) річних реалізацій факторів ризиків методом Монте-Карло для вимірювання ризику ліквідності.
3.7.5. Ключові судження та припущення при вимірюванні ризику ліквідності:
- Очікувана кількість річних реалізацій фактору ризику моделюється за допомогою біноміального розподілу.
- Очікуваний збиток при реалізації фактору ризику моделюється за допомогою нормального розподілу.
3.7.6. Заходи для управління ризиком ліквідності:
- визначення загальних потреб у ліквідності в короткостроковій та довгостроковій перспективі, включаючи відповідний запас ліквідності для захисту від дефіциту ліквідності, та заходи, які повинно вживати Товариство для врахування як короткострокового, так і довгострокового ризику ліквідності;
- визначення відповідності складу активів Товариства з точки зору їх характеру, строку погашення та ліквідності з метою виконання зобов'язань Товариства в міру настання строку їх погашення;
- процедуру визначення рівня невідповідності між надходженням та вибуттям грошових коштів щодо активів і зобов'язань, включаючи очікувані грошові потоки страхування та перестрахування, та план реагування на зміни в очікуваних надходженнях та вибутті грошових коштів;
- моніторинг ліквідних активів Товариства, включаючи кількісну оцінку потенційних витрат, що виникають у результаті реалізації активів;
- визначення та вартість альтернативних інструментів фінансування;
- розгляд впливу очікуваного нового напряму діяльності Товариства на стан ліквідності.
3.7.7. Заходи для пом'якшення ризику ліквідності:
➢ Визначення відповідності складу активів Товариства з точки зору їх характеру, строку їх погашення та ліквідності, з метою виконання зобов'язань Товариства в міру настання строку їх погашення.

➢ Розробка плану реагування на зміни в очікуваних надходженнях та вибутті грошових коштів.
➢ Встановлення "коридорів безпеки" Головним ризик-менеджером для величини перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним запасом.
➢ Оцінка та зважений підхід до оцінки ліквідності та надійності контрагентів/банків.
➢ Моніторинг діяльності НБУ.
➢ Моніторинг діяльності відповідних страховиків - резидентів та страховиків-нерезидентів.
➢ Моніторинг територіальної приналежності активів.
➢ Моніторинг діяльності РНБО України.

3.8. **Детальний опис та пояснення ризику перестрахування та інших інструментів зниження ризику**

3.8.1. Ризик перестрахування - можливість застосування невідповідної стратегії щодо перестрахування або неадекватного впровадження обраної стратегії, включаючи ризики неправильної оцінки кредитоспроможності контрагентів з перестрахування, невірної оцінки параметрів страхового продукту та якості андеррайтингу або нерозуміння характеристик продуктів перестрахування, що призводить до вибору неправильного та/або недостатнього перестрахового покриття.

3.8.2. Сферою ризику перестрахування та інших інструментів зниження ризику є:
- недотриманням чинного законодавства про страхову діяльність під час укладання договорів перестрахування;
- необдуманий вибір партнера із перестрахування;
- неналежна оцінка діяльності партнерів із перестрахування до встановлення ділових відносин;
- відсутність моніторингу фінансового стану партнерів із перестрахування в процесі подальшої взаємодії, у тому числі їх рейтингових показників;
- не встановлені ліміти за сумами та видами страхування;
- відсутність затверджених лімітів власного утримання за страховим портфелем, лінією бізнесу, класом, та договором перестрахування, розраховані актуарієм.

3.8.3. Фактори ризику перестрахування та інших інструментів зниження ризику:
- Ризик неможливості трансляції – неможливість передачі ризиків через невідповідність страхового покриття Товариства та перестраховика.
- Ризик передачі - зниження порога рентабельності страхової операції під час передачі ризику.
- Ризик поділу відповідальності – ризик вибору та оптимізації збалансованості страхового та перестрахувального портфелів через визначення паритету схильності до ризику Товариства та перестраховика.
- Ризик зниження рентабельності – зниження ефективності страхових операцій, що проводяться через те, що перестрахування забезпечує певний рівень надійності в довгостроковому періоді, знижуючи загальні показники рентабельності в періоди низької збитковості.
- Ризик антиселекції перестрахування - виникає при формуванні нових портфелів (використання нового продукту, вихід на нові регіональні ринки), що пов'язаний з неточністю оцінки перестрахувального захисту та неможливістю оперативної організації відповідних мінімальних резервів.
- Ризик редукції – ймовірність неможливості передачі надлишкового ризику.
- Ризик диверсифікації портфеля перестрахування - зниження ефективності перестрахувального захисту через неадекватний облігаторний захист, невиконання зобов'язань перестраховиком, неправильний розподіл захисту між суб'єктами ринку перестрахування.

3.8.4. Товариство застосовує заходи експертного оцінювання параметрів розподілів випадкових величин факторів ризику за методом Дельфі або за методом мозкового штурму, імітаційне моделювання багатьох (≈1000) річних реалізацій факторів ризиків методом Монте-Карло для вимірювання ризику перестрахування та інших інструментів зниження ризику.

3.8.5. Ключові судження та припущення при вимірюванні ризику перестрахування та інших інструментів зниження ризику:

- Очікувана кількість річних реалізацій фактору ризику моделюється за допомогою біноміального розподілу.
- Очікуваний збиток при реалізації фактору ризику моделюється за допомогою нормального розподілу.

3.8.6. Заходи для управління ризиком перестрахування та інших інструментів зниження ризику:

➢ Чіткість на продуманість Політики перестрахування Товариства, в основі якої лежить стратегія перестрахування Товариства з визначеними процедурами щодо:

- оформлення договорів перестрахування;
- відбору перестраховиків, включаючи методи оцінки їхнього забезпечення;
- визначення в будь-який час додаткового забезпечення, якщо таке буде необхідно, та контролю за програмою перестрахування (системи звітності та внутрішнього контролю).

3.8.7. Заходи для пом'якшення ризику перестрахування та інших інструментів зниження ризику:

➢ Розробка рекомендацій щодо забезпечення гарантій, із зазначенням видів страхування, які можна застосувати, умови договору та сукупності ризиків за класами страхування.

➢ Встановлення лімітів щодо обсягу та класу страхування, яке автоматично покривається перестрахуванням.

➢ Запуск нових продуктів або вихід на нові ринки тільки після попередньої оцінки Головним ризик-менеджером.

3.9. **Детальний опис та пояснення ризику управління активами та зобов'язаннями**

3.9.1. Ризик управління активами та зобов'язаннями – полягає у застосуванні неправильних управлінських рішень щодо управління активами та зобов'язаннями Товариства, що призводить до зміни структуру балансу Товариства, що не узгоджується з обраною Стратегією Товариством.

3.9.2. Сферою ризику управління активами та зобов'язаннями є зменшення прибутку Товариства через скорочення різниці між активами та зобов'язаннями Товариства.

3.9.3. Фактори ризику управління активами та зобов'язаннями:

- структурна невідповідність між активами та зобов'язаннями Товариства, включаючи невідповідність строків погашення цих активів і зобов'язань;
- залежність між ризиками різних класів активів та зобов'язань;
- залежність між ризиками різних страхових або перестрахових зобов'язань;
- наявність позабалансових ризиків Товариства.

3.9.4. Товариство застосовує заходи експертного оцінювання параметрів розподілів випадкових величин факторів ризику за методом Дельфі або за методом мозкового штурму, імітаційне моделювання багатьох (≈1000) річних реалізацій факторів ризиків методом Монте-Карло для вимірювання ризику управління активами та зобов'язаннями. 3.9.5. Ключові судження та припущення при вимірюванні ризику управління активами та зобов'язаннями:

3.9.5. Ключові судження та припущення при вимірюванні ризику управління активами та зобов'язаннями:

- Очікувана кількість річних реалізацій фактору ризику моделюється за допомогою біноміального розподілу.
- Очікуваний збиток при реалізації фактору ризику моделюється за допомогою нормального розподілу.

3.9.6. Заходи для управління ризиком управління активами та зобов'язаннями:

➢ Скоординоване управління фінансами Товариства через узгодження управлінських рішень та досягнення певних пропорцій між активними і зобов'язаннями, в результаті чого підвищується прибуток Товариства, знижуються ризики, аналізується і контролюється ліквідність.

➢ Інтегрований підхід до управління активами та зобов'язаннями Товариства (активи та зобов'язання розглядаються як єдине ціле).

3.9.7. Заходи для пом'якшення ризику управління активами та зобов'язаннями:

➢ Визначення ступеня відповідальності працівників, чіткого розуміння працівниками ризик-орієнтованого підходу щодо управління активами та зобов'язаннями Товариства.

➢ Постійний аналіз співвідношення активів та зобов'язань Товариства, при необхідності залучення зовнішніх експертів.

3.10. **Детальний опис та пояснення ринкового ризику**

3.10.1. Ринковий ризик – ризик виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів, або виникнення несприятливих змін у фінансовому стані, прямо чи опосередковано зумовлений зміною вартості активів та зобов'язань.

3.10.2. Сферами ринкового ризику є операції Товариства з розміщення коштів на кореспондентських рахунках в банках, операції з придбання цінних паперів, інші активні операції, уключаючи нараховані за всіма цими операціями доходи.

3.10.3. Фактори ринкового ризику:

- Наявність на балансі Товариства активів, зобов'язань, що залежать від ринкової вартості акцій.
- Наявність зобов'язань Товариства за позиковими коштами.
- Неможливість забезпечити зобов'язання, що пов'язані з курсом іноземної валюти активами в тотожній валюті.
- Залежність вартості активів та зобов'язань Товариства від коливання різниці в доходності між облігаціями підприємств та державних облігацій.
- Наявність на балансі Товариства об'єктів нерухомого майна.
- Концентрація певних типів активів або вплив кількох емітентів на стан активів Товариства.

3.10.4. Товариство застосовує заходи експертного оцінювання параметрів розподілів випадкових величин факторів ризику за методом Дельфі або за методом мозкового штурму, імітаційне моделювання багатьох (≈1000) річних реалізацій факторів ризиків методом Монте-Карло для вимірювання ринкового ризику.

3.10.5. Ключові судження та припущення при вимірюванні ринкового ризику:

- Очікувана кількість річних реалізацій фактору ризику моделюється за допомогою біноміального розподілу.
- Очікуваний збиток при реалізації фактору ризику моделюється за допомогою нормального розподілу.

3.10.6. Заходи для управління ринковим ризиком:

- Контроль за прогнозами коливання цін на нерухомість.
- Контроль за курсом валюти, оцінка прогнозів міжнародних рейтингових агентств.

3.10.7. Заходи для пом'якшення ринкового ризику:

➢ Диверсифікація портфелю активів.

3.11. **Детальний опис та пояснення стратегічних та репутаційних ризиків**

3.11.1. Стратегічний ризик – ризик виникнення збитків або додаткових втрат, або недоотримання запланованих доходів унаслідок неправильних управлінських рішень та неадекватного реагування на зміни в бізнес-середовищі. Стратегічні ризики пов'язані з реалізацією стратегії розвитку Товариства, що впливає на всі напрямки і види діяльності Товариства.

Репутаційний ризик – ризик виникнення збитків або додаткових втрат, або недоотримання запланованих доходів унаслідок несприятливого сприйняття іміджу

Товариства клієнтами, контрагентами, акціонерами, наглядовими та контролюючими органами.

3.11.2. Сферами стратегічних та репутаційних ризиків є:

- рівень фактичного та потенційного стратегічного та репутаційного ризику і взаємозв'язок між цими ризиками та іншими ризиками Товариства;
- ключові аспекти, що впливають на репутацію Товариства, враховуючи очікування зацікавлених сторін і чутливість ринку.

3.11.3. Фактори стратегічних та репутаційних ризиків:

➢ Фактори стратегічного ризику:

зовнішні фактори:

- зміни в економічному середовищі, наявність та доступність грошових ресурсів;
- міжнародний тероризм;
- епідемії;
- техногенні і природні катастрофи;
- фінансові кризи;
- політичні чинники;
- зміна правової сторони середовища;
- зміна у соціально-культурному середовищі;

внутрішні фактори:

- неправильна оцінка стратегічного потенціалу;
- особливості кадрового складу;
- технології управління ресурсами;
- помилка у прогнозі розвитку;
- помилковий вибір цілей;
- недостатня увага менеджменту стратегічним питанням;
- ризик-менеджмент відокремлений від стратегічного управління;
- невідповідність стратегії та тактики організації;
- неефективні процедури діагностики ризику;
- стратегічні ініціативи дуже відрізняються від прийнятої стратегії;
- стратегічні рішення сильно впливають на величину активів;
- скасування прийнятих рішень важко та дорого.

➢ Фактори репутаційного ризику:

- відсутність чіткого розуміння суті репутації та стандартів її виміру;
- невизначеність у класифікації репутаційних ризиків та причин їх виникнення;
- нестача даних, що дозволяють визначити реальний вплив репутаційних ризиків на бізнес;
- відсутність системи, здатної поєднати стратегічні, операційні та тактичні аспекти у процесі управління репутаційними ризиками;
- відсутність розуміння, до чиєї сфери відповідальності належить управління репутаційними ризиками.

3.11.4. Товариство застосовує заходи експертного оцінювання параметрів розподілів випадкових величин факторів ризику за методом Дельфі або за методом мозкового штурму, імітаційне моделювання багатьох (≈1000) річних реалізацій факторів ризиків методом Монте-Карло для вимірювання стратегічних та репутаційних ризиків.

3.11.5. Ключові судження та припущення при вимірюванні стратегічних та репутаційних ризиків:

- Очікувана кількість річних реалізацій фактору ризику моделюється за допомогою біноміального розподілу.
- Очікуваний збиток при реалізації фактору ризику моделюється за допомогою нормального розподілу.
- Серйозною проблемою при вимірюванні стратегічних ризиків є міждисциплінарна природа цих ризиків.

3.11.6. Заходи для управління стратегічними та репутаційними ризиками:
- Впровадження внутрішніх документів, що надають розуміння працівникам Товариства етичних норм та принципів, що впливають на репутацію Товариства.
- Впровадження внутрішніх документів, що надають розуміння працівникам Товариства репутаційних ризиків та їх відповідальності за репутаційні ризики.
- Ризик-менеджмент є частиною стратегічного планування.
- Аналіз роботи Правління, оцінка діяльності Правління та Товариства в цілому.
- Щорічне оновлення Стратегії та Плану діяльності Товариства Наглядовою радою.

3.11.7. Заходи для пом'якшення стратегічних та репутаційних ризиків:
- Наявність Плану платоспроможності та бюджетів Товариства для оцінки стратегічного потенціалу.
- Підбір кваліфікованого управлінського персоналу.
- Основна увага менеджменту повинна приділятися стратегічним питанням.
- Всі співробітники Товариства знають і поділяють стратегічні цілі Товариства та приймають елементи корпоративної культури.

4. Процеси та інструменти щодо виявлення, вимірювання, моніторингу, контролю та звітування щодо ризиків, включаючи критерії суттєвості, що застосовуються Товариством до нових ризиків, та порядок їх виявлення

4.1. Моделі та інструменти, які використовує Товариство для вимірювання ризиків, будуються на достовірних та повних вхідних даних. Товариство під час обрання моделей та інструментів вимірювання ризиків враховує:
4.1.1. особливості своєї діяльності, характер, обсяг операцій, профіль ризику;
4.1.2. бізнес-потреби;
4.1.3. припущення, що є основою для моделей та інструментів;
4.1.4. наявність коректних та повних вхідних даних;
4.1.5. можливості інформаційної системи Товариства;
4.1.6. досвід та кваліфікацію персоналу.

4.2. Товариство забезпечує своєчасну актуалізацію вхідних даних, що використовуються для розрахунку величини ризиків в інформаційних системах Товариства та за потреби здійснює валідацію моделей й інструментів вимірювання ризиків, розроблених з використанням математичного /статистичного/ стохастичного/ економетричного моделювання.

4.3. На основі інформації, отриманої з внутрішніх джерел Товариства, зовнішніх відкритих джерел, спеціалізованих баз даних чи в межах обміну інформацією між страховиками, формується та постійно доповнюється спеціалізований документ – «Реєстр значних негативних подій, що відбулися (реалізацій ризиків) ПрАТ "СК "Перша" (Додаток 1 до Політики).

4.4. Експертне оцінювання параметрів розподілів випадкових величин факторів ризику здійснюється за методом Дельфі або за методом мозкового штурму. Процес вимірювання (оцінки) факторів ризиків регламентовано у Методиці оцінки та аналізу впливу ризиків на основі експертного оцінювання Товариства. Результати експертного оцінювання параметрів розподілів випадкових величин факторів ризику за методом Дельфі оформлюються у вигляді Звіту про результати експертного оцінювання факторів ризиків за методом Дельфі відповідно Додатку 2 до Політики.

4.5. Моніторинг та аналіз впливу ризиків на фінансовий стан, капітал та ліквідність Товариства здійснюється за допомогою імітаційного моделювання багатьох (≈1000) річних реалізацій факторів ризиків методом Монте-Карло. Моніторинг та контроль впливу ризиків регламентовано у Методиці моніторингу ризиків, визначення ризик-апетитів, лімітів ризиків та проведення стрес-тестування на основі імітаційного моделювання Товариства.

4.6. Товариство аналізує і приймає до уваги в оцінках взаємозалежність ризиків. Врахування взаємозалежності ризиків регламентовано у Методиці аналізу і врахування

взаємозалежності ризиків Товариства.
4.7. Товариство з метою виявлення та вимірювання ризиків використовує такі інструменти:
4.7.1. аналіз результатів перевірок, здійснених Головним внутрішнім аудитором та суб'єктом аудиторської діяльності (зовнішнім аудитором);
4.7.2. дані з Реєстру значних негативних подій, що відбулися (реалізацій ризиків) ПрАТ "СК "Перша";
4.7.3. інформацію, отриману від «бізнес-координаторів» - відповідальних працівників підрозділів першої лінії захисту.
4.8. Ухвалення рішення щодо запровадження нового продукту/ значної зміни в діяльності Товариства має ґрунтуватися на висновках Головного ризик-менеджера. Товариство до початку впровадження нового продукту/значної зміни в своїй діяльності має проводити розроблення, налаштування та тестування готовності інформаційних систем Товариства до змін і за потреби, змінити строки впровадження до моменту забезпечення готовності.

5. Ліміти ризиків за визначеними Товариством видами ризиків відповідно до ризик-апетиту Товариства та порядок контролю за їх дотриманням

5.1. Товариство розробляє внутрішні документи, які документально закріплюють процес управління ризиками Товариства, серед яких Декларація схильності до ризиків Товариства, відповідно до якої рівні ризик-апетитів та лімітів ризиків встановлюються Наглядовою радою на основі Звіту про реалізацію сценарію "Антистрес" експертного оцінювання та імітаційного моделювання ризиків, визначення лімітів ризиків та ризик-апетитів.
5.2. Рівень ризик-апетиту та ліміти ризиків визначаються в Декларації схильності до ризиків Товариства.
5.3. Товариство встановлює значення лімітів ризиків щодо окремих операцій або ризиків в абсолютних значеннях та/або у відсотках до інших його показників (включаючи загальний розмір активів, загальну суму зобов'язань).
5.4. Головний ризик-менеджер у порядку, визначеному внутрішніми документами щодо ескалації порушень лімітів ризиків, якомога швидше після виявлення порушення ліміту ризику, інформує Наглядову раду щодо такого порушення. Наглядова рада має право делегувати Правлінню повноваження щодо погодження на здійснення операцій, що призводять до перевищення лімітів ризиків (авторизованих перевищень). У такому разі Наглядова рада затверджує процедуру контролю за використанням цих повноважень.
5.5. Наглядова рада проводить позачерговий перегляд значень лімітів, якщо авторизовані перевищення або порушення лімітів ризиків є частими або постійними. Результатом такого перегляду можуть бути:
1) перегляд значень діючих лімітів;
2) перегляд делегованих повноважень щодо авторизованих перевищень;
3) залишення значень лімітів без змін та затвердження плану заходів щодо запобігання їх подальшому перевищенню/порушенню.
5.6. Товариство накопичує інформацію щодо авторизованих перевищень та порушень лімітів ризиків.

6. Особливості управління за окремими видами ризиків і напрямками діяльності Товариства

6.1. Система управління ризиками Товариства забезпечує виявлення, вимірювання, моніторинг, контроль, звітування та мінімізацію (зниження до контрольованого рівня) всіх суттєвих ризиків діяльності Товариства з урахуванням розміру Товариства, складності, обсягів, видів, характеру здійснюваних Товариством операцій, організаційної структури та профілю ризиків Товариства, та/або діяльності фінансової групи, до складу якої входить Товариство.
6.2. Система управління ризиками Товариства відповідно до частини другої статті 29 Закону України «Про страхування» охоплює такі основні напрямки:
6.2.1. андерайтинг та формування технічних резервів;

6.2.2. управління активами та зобов'язаннями;
6.2.3. інвестування;
6.2.4. управління ризиком ліквідності;
6.2.5. управління ризиком концентрації;
6.2.6. управління операційним ризиком;
6.2.7. перестрахування та інші інструменти зниження ризику;
6.2.8. інші напрямки відповідно до вимог, визначених нормативно-правовими актами НБУ.

6.3. Управління андеррайтинговим ризиком

6.3.1. Товариство з метою ефективного управління андеррайтинговим ризиком:
1) затверджує Політику з андеррайтингу Товариства;
2) розробляє тарифні політики за відповідними продуктами страхування, Загальні умови страхових продуктів;
3) приймає рішення щодо укладання окремого договору страхування (перестрахування) відповідно до закріплених повноважень визначених у внутрішніх документах Товариства;
3) встановлює та переглядає не рідше одного разу на рік ліміти відповідальності за окремим договором страхування у розрізі класів (видів) страхування.
4) регулярно переглядає фінансовий результат по клієнту/страховому продукту/лінії бізнесу.

6.3.2. Основні функції управління андеррайтинговим ризиком в Товаристві віднесені до повноважень Департаменту андерайтингу, методології, перестрахування, що здійснює:
1) встановлення лімітів відповідальності при прийнятті андеррайтингових рішень;
2) контроль за адекватною оцінкою прийнятих ризиків;
3) забезпечення адекватного страхового тарифу по об'єкту та ризикам, що приймаються на страхування;
4) визначення умов страхового покриття за ризиками, що приймаються на страхування;
5) визначення переліку основних та додаткових умов, що включаються до договору страхування (перестрахування);
6) визначення ризикоутворюючих факторів, що істотно впливають на ймовірність настання страхового випадку, залежно від видів страхових випадків та об'єктів страхування, а також можливості їх врахування при розрахунку страхових тарифів;
7) індивідуальна оцінка та аналіз прийнятих ризиків та їх можливі наслідки;
8) контроль за здійсненням оцінки стану застрахованого об'єкта, факторів, що сприяє і перешкоджають розвитку ризиків, і виконання заходів щодо зниження ризиків;
9) визначення страхових сум, розрахунок тарифів, франшиз та інших розрахункових показників при необхідності із залученням актуарія;
10) супровід договору страхування (перестрахування), здійснюючи моніторинг стану об'єкту страхування;
11) перерахунок страхового тарифу у разі зміни параметрів прийнятих на страхування ризиків, розробляє рекомендації щодо внесення змін до договору страхування (перестрахування);
12) розробляє висновок щодо необхідності розірвання договору страхування або зменшення розміру страхової виплати у разі порушення страхувальником зобов'язань.

6.3.3. При ухваленні андеррайтингового рішення для управління ризиками враховуються наступні умови:
1) стан страхового портфелю;
2) збитковість класу страхування, до якого належить об'єкт страхування;
3) ризики, пов'язані з страхувальником та об'єктом страхування;
4) дотримання лімітів власного утримання;
5) інші чинники, які впливають на прийняття андеррайтингового рішення.

6.3.4. Управлінська звітність Товариства щодо андерайтингового ризику включає звіти щодо:
- узагальнених даних подій андеррайтингового ризику, аналіз їх динаміки у порівнянні з

попередніми періодами;
- результатів здійснення стрес-тестування андеррайтингового ризику (якщо воно проводилось Товариством).
6.3.5. Управління ризиком недостатності страхових резервів в рамках андеррайтингового ризику передбачає:
1) експертне оцінювання параметрів розподілів випадкових величин факторів ризику, що регламентовано у Методиці оцінки та аналізу впливу ризиків на основі експертного оцінювання Товариства;
2) управління достатністю та якістю даних, що мають враховуватися в процесах у межах андерайтингу та резервування, та їх відповідність вимогам, установленим нормативно-правовим актом НБУ, що визначає порядок формування Товариством технічних резервів та вимог до достатності та якості даних;
3) адекватність процедур управління заявленими / незаявленими вимогами за подіями, що мають ознаки страхових випадків, включаючи рівень, до якого такі процедури охоплюють загальний цикл настання страхових випадків;
4) забезпечення достатності страхових премій для покриття очікуваних страхових виплат та витрат на ведення справи Товариства;
5) ідентифікацію ризиків, що виникають у зв'язку зі страховими зобов'язаннями Товариства.
6.3.5.1. Правління з метою ефективного управління ризиком недостатності страхових резервів здійснює:
1) розробку та забезпечення ефективної реалізації політики формування страхових резервів;
2) розроблення та забезпечення ефективної реалізації внутрішніх процедур зі збору, обробки та аналізу статистичної інформації, необхідної для формування адекватних страхових резервів (надалі – технічні резерви);
3) контроль своєчасного формування технічних резервів;
4) забезпечення співробітництва з актуарієм з достатнім рівнем кваліфікації.
6.3.5.2. Головний внутрішній аудитор розробляє та подає на затвердження Наглядовій раді внутрішні документи щодо проведення внутрішнього аудиту (контролю) Товариства, що можуть включати такі напрямки перевірки:
1) перевірка достовірності статистичної інформації, що використовується для формування технічних резервів;
2) перевірка журналу обліку збитків задля забезпечення адекватного формування резерву заявлених, але неврегульованих збитків;
3) моніторинг страхових випадків, за якими страхова виплата не здійснено чи здійснено над повному обсязі;
4) перевірку реєстру договорів страхування (перестрахування) на наявність у ньому всіх укладених договорів страхування (перестрахування);
5) контроль за своєчасним інформуванням та внесенням в облікову систему Товариства договорів страхування, укладеними страховими посередниками.
6.3.5.3. Відповідальний актуарій здійснює:
1) своєчасний та адекватний розрахунок технічних резервів;
2) використання при розрахунку технічних резервів достовірної та об'єктивної статистичної інформації;
3) адекватне та економічно обґрунтоване прогнозування фінансових та інших показників, що використовуються у розрахунках технічних резервів;
4) адекватний розрахунок технічних резервів за договорами страхування (перестрахування), укладеними за заниженими страховими тарифами для залучення страхувальників;
5) проведення тесту на адекватність технічних резервів за класами страхування;
6) підготовку щоквартального звіту про технічні резерви, що містить опис методик і показників, використаних при розрахунку, професійні думки актуарія про достатність

технічних резервів.

6.3.5.4. Товариство формує RBNS, які не врегульовані на звітну дату та які виникли в зв'язку з подіями, що мали ознаки страхових випадків, що мали місце в звітному або попередніх періодах, відповідно до вимог законодавства, нормативно-правових актів НБУ та затвердженої у Товаристві Процедури формування резерву заявлених, але не виплачених збитків.

6.3.5.5. Товариство на кожну звітну дату проводить перевірку адекватності технічних резервів (страхових зобов'язань).

6.3.5.6. Департамент врегулювання збитків Товариства проводить аналіз страхових випадків за класами, видами страхування, страхувальниками (застрахованими, вигодонабувачами) і за запитом надає їх Головному ризик-менеджеру.

6.4. Управління інвестиційним ризиком

6.4.1. Управління ризиками Товариства за напрямом інвестування передбачає:

1) оцінку рівня безпеки, якості, ліквідності та прибутковості, якого прагне Товариство щодо всього портфеля активів, і шляхи досягнення такого рівня;

2) заходи, яких повинно вжити Товариство, щоб гарантувати, що інвестиції Товариства відповідають вимогам до інвестиційної діяльності страховика, встановленим Законом України «Про страхування»;

3) заходи, яких повинно вжити Товариство для забезпечення того, щоб інвестиції Товариства враховували особливості діяльності Товариства, його затверджені ліміти ризику, його платоспроможність;

4) власні внутрішні оцінки кредитного ризику контрагентів, у яких розміщено активи Товариства, включаючи контрагентів – центральні органи виконавчої влади;

5) кількісні ліміти на активи та ризики, включаючи позабалансові ризики, де це доречно для забезпечення ефективного управління ризиками – досягнення Товариством бажаного рівня безпеки, якості, ліквідності, прибутковості та доступності для портфеля;

6) врахування середовища фінансового ринку;

7) умови, за яких Товариство може передати активи в заставу чи позику;

8) зв'язок між ринковим ризиком та іншими ризиками за несприятливих сценаріїв;

9) процедури моніторингу ефективності інвестицій та перегляду політики управління ризиками за напрямом інвестування, коли це необхідно.

6.4.2. Управління ризиками Товариства за напрямом інвестування включає такі ринкові ризики:

- ризик інвестицій в акції;
- процентний ризик;
- валютний ризик;
- ризик спреду;
- майновий ризик;
- ризик ринкової концентрації.

6.4.3. Товариство перед здійсненням будь-якої інвестиції або інвестиційної діяльності проводить оцінку:

1) здатності Товариства здійснювати інвестиції або інвестиційну діяльність та керувати нею;

2) ризиків, конкретно пов'язаних з інвестицією чи інвестиційною діяльністю, та впливу інвестиції чи інвестиційної діяльності на профіль ризику Товариства;

3) узгодженості інвестицій або інвестиційної діяльності з інтересами бенефіціарів та страхувальників, обмеженнями відповідальності, встановленими Товариством, та ефективним управлінням портфелем;

4) впливу цієї інвестиції або інвестиційної діяльності на якість, безпеку, ліквідність, прибутковість і доступність усього портфелю інвестицій Товариства.

6.4.4. Товариство з метою ефективного управління інвестиційними ризиками:

1) затверджує та впроваджує Інвестиційну політику Товариства;

2) приймає рішення про розміщення активів, що покривають страхові резерви;
3) забезпечує недопущення надмірних витрат за операціями з фінансовими інструментами, у тому числі пов'язаних з різким коливанням цін на ринку фінансових інструментів.

6.5. Управління кредитним ризиком

6.5.1. Управління кредитним ризиком Товариства передбачає управління, контроль та звітування про ризик дефолту контрагента та інші заходи, які Товариство вважає суттєвими та які не суперечать вимогам нормативно-правовим актам НБУ.

6.5.2. Товариство для вимірювання (оцінки) та управління кредитним ризиком вживає наступні заходи:
- лімітування кредитних ризиків;
- диверсифікація кредитних ризиків;
- оптимізація структури інвестиційного портфеля;
- моніторинг кредитного ринку.

6.6. Управління операційним ризиком

6.6.1. Управління ризиками Товариства за напрямом управління операційним ризиком, включаючи юридичні ризики, ризики інформаційних систем та інформаційної безпеки, передбачає:
1) заходи, яких повинно вживати Товариство для розподілу чітких обов'язків щодо регулярного виявлення, документування та моніторингу відповідних ризиків, пов'язаних з операційним ризиком;
2) ідентифікацію операційних ризиків Товариства, їх аналіз та оцінку використовуваних інструментів, методів управління операційними ризиками;
3) процедури збору та моніторингу подій операційного ризику;
4) заходи і внутрішні процеси управління операційними ризиками, включаючи застосування інформаційних систем Товариства;
5) ліміти ризику щодо основних сфер операційного ризику Товариства.

6.6.2. Товариство розробляє та впроваджує процедури контролю за повнотою та якістю даних про події операційного ризику, що передбачають:
1) розподіл обов'язків та відповідальності між підрозділами Товариства щодо контролю за повнотою та якістю даних про події операційного ризику Товариства під час їх збору, унесення до інформаційної системи управління ризиками та подальшої перевірки;
2) заходи поточного та подальшого контролю за повнотою та якістю даних про події операційного ризику, уключаючи автоматизовані та/або ручні перевірки щодо відсутності помилок та суперечливості даних, відповідності обліковим, фінансовим, статистичним даним та даним управлінської звітності Товариства

6.6.3. Правління з метою управління операційними, супутніми ризиками Товариства:
1) забезпечує ефективне виявлення, вимірювання, моніторинг та контроль за операційними ризиками;
2) здійснює моніторинг та контроль за дотриманням працівниками Товариства положень внутрішніх нормативних документів - процедур, що регламентують процес виконання робіт/процесів;
3) затверджує процедури щодо запобігання витоку конфіденційної інформації та спотворення інформаційних даних, що передбачають:
- перелік інформаційних даних, які мають обмежений доступ;
- порядок отримання доступу;
- порядок контролю доступу до інформаційних даних;
- перелік осіб, які мають доступ до інформаційних даних;
4) затверджує процедури щодо запобігання збоям інформаційних систем Товариства та План забезпечення безперервної діяльності Товариство.

6.6.4. Товариство з метою управління операційним ризиком розробляє і аналізує набір сценаріїв операційного ризику на основі таких підходів:
- збій ключового процесу, персоналу або системи;

- виникнення зовнішніх подій.

Отримані результати документуються у внутрішньому документі - Спеціальні сценарії операційного ризику Товариства.

6.7. Управління ризиком концентрації

6.7.1. Управління ризиком концентрації передбачає заходи для визначення джерел ризику концентрації з метою забезпечення того, щоб концентрація ризиків залишалася в межах встановлених Товариством лімітів ризиків.

6.7.2. Товариство під час вимірювання всіх видів ризиків ураховує ризик концентрації, який має право розглядати як концентрацію своїх активів та зобов'язань у розрізі:

1) одного контрагента;
2) продуктів страхування, видів страхування, об'єктів страхування;
3) видів економічної діяльності (галузевої концентрації) та географічних регіонів;
4) пов'язаних осіб Товариства;
5) рівнів прострочення;
6) видів забезпечення виконання контрагентами своїх зобов'язань.
7) результатів здійснення стрес-тестування ринкових ризиків (якщо воно проводилось).

6.8. Управління ризиком ліквідності

6.8.1. Управління ризиком ліквідності передбачає:

1) визначення загальних потреб у ліквідності в короткостроковій та довгостроковій перспективі, включаючи відповідний запас ліквідності для захисту від дефіциту ліквідності, та заходи, які повинно вживати Товариство для врахування як короткострокового, так і довгострокового ризику ліквідності;
2) визначення відповідності складу активів Товариства з точки зору їх характеру, строку їх погашення та ліквідності з метою виконання зобов'язань Товариства в міру настання строку їх погашення;
3) процедуру визначення рівня невідповідності між надходженням та вибуттям грошових коштів щодо активів і зобов'язань, включаючи очікувані грошові потоки страхування та перестрахування, та план реагування на зміни в очікуваних надходженнях (песимістичний сценарій) та вибутті грошових коштів;
4) моніторинг ліквідних активів Товариства, включаючи кількісну оцінку потенційних витрат, що виникають у результаті реалізації активів;
5) визначення та вартість альтернативних інструментів фінансування;
6) розгляд впливу очікуваного нового напряму діяльності Товариства на стан ліквідності.

6.8.2. Товариство визначає мінімальний перелік кількісних показників вимірювання ризику ліквідності, який включає тривалість періоду повного і своєчасного виконання Товариством своїх платіжних (розрахункових) зобов'язань під час стресової ситуації та необхідний для цього обсяг ліквідних активів.

6.8.3. Головний ризик-менеджер не пізніше наступного робочого дня інформує Наглядову раду щодо нових та/або непередбачуваних значних загроз ліквідності Товариства, факти значного погіршення ліквідності Товариства, порушення встановлених лімітів ліквідності (в разі встановлення).

6.8.4. Товариство має право установити значення лімітів на основі припущень щодо можливих шляхів покриття дефіциту ліквідності або використовувати інші припущення для встановлення значень лімітів.

6.8.5. Товариство має право запровадити на постійній основі моніторинг та контроль за величиною ризику ліквідності та потребою у фінансуванні як загалом, так і в розрізі окремих чи групи контрагентів, видів зобов'язань, операцій або іншим чином сформованих груп.

6.8.6. Товариство створює та підтримує достатній обсяг необтяжених ліквідних активів як можливе забезпечення на випадок реалізації факторів ризику, уключаючи втрату або погіршення умов залучення незабезпечених, і доступних у нормальних умовах забезпечених, джерел фінансування.

6.8.7. Товариство забезпечує наявність необхідного обсягу необтяжених ліквідних активів, який:
1) складається з ліквідних необтяжених активів;
2) є достатнім для покриття дефіциту ліквідності.

6.9. Управління ризиком перестрахування та інших інструментів зниження ризику

6.9.1. Управління ризиком перестрахування та інших інструментів зниження ризику передбачає:
1) заходи, яких повинно вжити Товариство для забезпечення вибору перестрахування або інших інструментів зниження ризику;
2) заходи, яких повинно вжити Товариство для оцінки того, які інструменти зниження ризику є прийнятними відповідно до характеру ризиків і можливостей Товариства управляти та контролювати ризики, пов'язані з цими інструментами;
3) вимірювання (оцінку) Товариством кредитного ризику, пов'язаного з інструментами зниження ризику;
4) визначення рівня передачі ризику, що відповідає визначеним Товариством лімітам ризиків, і який вид угод про перестрахування є найбільш прийнятним з огляду на профіль ризику Товариства;
5) принципи відбору контрагентів зі зниження ризику та процедури оцінки та моніторингу кредитоспроможності та диверсифікації контрагентів з перестрахування;
6) процедури оцінки ефективності передачі ризику в перестрахування та врахування ризику, який бере на себе Товариство, без урахування перестрахування;
7) процедури управління ліквідністю для вирішення будь-яких часових розбіжностей між страховими виплатами за заявленими вимогами та отриманням відшкодування від перестраховиків.

6.9.2. Товариство з метою ефективного управління ризиком перестрахування затверджує:
1) Політику перестрахування Товариства;
2) ліміти договорів вихідного перестрахування;

6.9.3. Товариство здійснює регулярний перегляд Політики перестрахування Товариства, особливо при зміні Політики з андеррайтингу Товариства чи статусу перестрахувальників.

6.9.4. Відділ перестрахування департаменту андерайтингу, методології, перестрахування Товариства (надалі – Відділ перестрахування) щомісяця здійснює оцінку, вимірювання та аналіз:
1) ризикоутворюючих факторів із перестрахування (у тому числі регіональних, ринкових, політичних, економічних умов тощо);
2) моніторинг кредитного рейтингу кожного контрагента із перестрахування (перестраховика).

6.9.5. Відділ перестрахування департаменту андерайтингу, методології, перестрахування Товариства веде реєстр перестрахувальників та щорічно здійснює аналіз фінансової стійкості кожного перестраховика, з яким укладено або планується до укладання договір перестрахування;

6.9.6. З метою коригування Політики перестрахування Товариства Відділом перестрахування проводиться аналіз:
1) фінансового стану перестраховиків, з якими укладено договори перестрахування;
2) отриманих виплат від перестраховиків за останні 5 років;
3) оцінки доцільності перестрахування страхових ризиків;
4) аналіз адекватності лімітів власного утримання.

6.10. Управління ризиком управління активами та зобов'язаннями

6.10.1. Управління ризиками Товариства за напрямом управління активами та зобов'язаннями охоплює:
1) структурну невідповідність між активами та зобов'язаннями Товариства, включаючи невідповідність строків погашення цих активів і зобов'язань;
2) будь-яку залежність між ризиками різних класів активів та зобов'язань;

3) будь-яку залежність між ризиками різних страхових або перестрахових зобов'язань;
4) будь-які позабалансові ризики Товариства;
5) інструменти управління ризиками, що застосовуються Товариством під час управління активами і зобов'язаннями, та очікуваний вплив від їх застосування на управління активами та зобов'язаннями;
6) процедури ідентифікації та оцінки різного характеру невідповідності між активами та зобов'язаннями (включаючи невідповідність валюти активів зобов'язань);
7) визначення дозволених невідповідностей між активами та зобов'язаннями.

6.10.2. Товариство забезпечує наявність достатнього рівня капіталу для забезпечення та підтримання його платоспроможності.

6.10.3. Управління капіталом Товариства направлене на вирішення таких основних завдань:
- формування достатнього обсягу капіталу, що забезпечить необхідні темпи розвитку Товариства;
- оптимізацію розподілу сформованого капіталу;
- забезпечення досягнення максимальної дохідності капіталу з врахуванням ризик-орієнтованого підходу;
- забезпечення мінімізації ризиків, пов'язаних з використанням капіталу, при запланованому рівні його дохідності;
- забезпечення постійної фінансової рівноваги Товариства в процесі його розвитку;
- забезпечення достатнього рівня фінансового контролю над Товариством з боку його акціонерів;
- забезпечення достатньої фінансової стійкості Товариства;
- оптимізацію обороту капіталу;
- забезпечення своєчасного реінвестування капіталу.

6.11. Управління ринковим ризиком

6.11.1. Товариство здійснює вимірювання ринкових ризиків як в цілому за всіма видами цього ризику, так і в розрізі кожного з його видів. Товариство використовує під час вимірювання ринкових ризиків зрозумілі, повні та документовані припущення, що відповідають Стратегії Товариства, а також історичній ринковій та власній статистиці Товариства.

6.11.2. Головний ризик-менеджер в разі значного підвищення ринкових ризиків (наближення фактичних показників ринкових ризиків до встановлених значень лімітів або порушення/потенційного порушення лімітів) не пізніше наступного робочого дня інформує про це Наглядову раду.

6.11.3. Звітність щодо ринкового ризику включає інформацію щодо:
- величини ринкового ризику та кожного з його видів з описовою частиною;
- порушень Товариством установлених лімітів ринкових ризиків та авторизованих перевищень лімітів.

6.12. Управління стратегічними та репутаційними ризиками

6.12.1. Управління стратегічними та репутаційними ризиками Товариства, які не включаються до операційного ризику передбачає управління, контроль та звітування про:
1) рівень фактичного та потенційного стратегічного та репутаційного ризику і взаємозв'язок між цими ризиками та іншими ризиками Товариства;
2) ключові аспекти, що впливають на репутацію Товариства, враховуючи очікування зацікавлених сторін і чутливість ринку.

6.12.2. Основними принципами управління стратегічними ризиками є:
- Ризик-менеджмент є частиною стратегічного планування.
- Можливість змінювати управлінські рішення та коригувати цілі Товариства.
- Керівництво Товариства приймає ефективні рішення і контролює їх виконання.
- Стратегічні ініціативи не ведуть до різких змін у Товаристві.
- Стратегія Товариства повинна ґрунтуватися на ризик-орієнтованому підході, з врахуванням короткострокового, середньострокового та довгострокового впливу ризиків

на діяльність Товариства.

6.12.3. Основними принципами управління репутаційними ризиками є:

- Формування системи оцінки репутації. Репутація вимірюється на емоційному та раціональному рівнях. На раціональному рівні враховуються: якість продуктів та послуг, інновації, лідерство, результативність, умови праці, корпоративне управління. Системне вивчення рівня репутації дозволяє визначати можливий час появи репутаційних ризиків, оцінювати їх можливий ефект та тривалість.
- Визначення профілю репутаційних ризиків на трьох рівнях:
  - актуальному профілю репутаційних ризиків Товариства;
  - історичному профілю репутаційних ризиків Товариства;
  - визначення готовності Товариства до системного управління репутацією, оцінки наявності внутрішніх ресурсів Товариства для створення систем протидії ризикам.
- Захист Товариства від можливого падіння репутації.

7. Методи, інструменти, положення, методичні вказівки, ключові припущення та обмеження в управлінні ризиками

7.1. Товариство забезпечує управління ризиками, дотримуючись моделі трьох ліній захисту:

1) до першої лінії захисту належать підрозділи безпосередньо залучені до процесу надання страхових послуг (бізнес-підрозділи), підрозділи підтримки діяльності Товариства, а також працівники цих підрозділів, які ініціюють, здійснюють та відображають господарські операції, приймають ризики в процесі своєї діяльності та відповідають за поточне управління цими ризиками, здійснюють заходи контролю в межах своєї компетенції;

2) на другій лінії захисту Головний ризик-менеджер, що здійснює наступні функції з управління ризиками:

- вимірювання величини ризиків Товариства, у т.ч. на основі інформації, що надається бізнес-координаторами підрозділів першої лінії захисту;
- консультування структурних підрозділів Товариства з питань управління ризиками;
- формування звітності щодо ризиків Товариства;
- контроль за виконанням заходів щодо уникнення, передавання та пом'якшення ризиків;
- супровід та підтримку інформаційної системи управління ризиками, уключаючи збір, накопичення і аналіз даних щодо внутрішніх подій операційного ризику, верифікацію подій, дослідження значних подій;

3) на третій лінії захисту Головний внутрішній аудитор, що здійснює оцінку ефективності системи управління ризиками в межах діяльності першої та другої лінії захисту.

7.2. Товариство використовує такі методи управління ризиками:

1) <u>прийняття ризику</u>, що передбачає продовження діяльності без змін у разі можливості понесення незначних втрат з низькою ймовірністю настання;

2) <u>передавання ризику</u>, що передбачає співстрахування чи перестрахування, переважно, ризиків з потенційно значними втратами з низькою імовірністю настання або ризиків, які перебувають під обмеженим контролем надавача фінансових послуг;

3) <u>пом'якшення ризику</u>, що передбачає коригування певних процесів та впровадження додаткових контролів у разі понесення в їх результаті незначних втрат з високою імовірністю настання;

4) <u>уникнення ризику</u>, що передбачає припинення здійснення діяльності та/або закриття позицій, що призводять до значних втрат з високою ймовірністю настання.

7.3. Управління страховими ризиками під час укладення договору страхування/перестрахування/співстрахування та зміни його умов, ієрархія розподілу лімітів повноважень при здійсненні таких операцій визначається внутрішніми документами Товариства, такими як: Політика з андерайтингу, Політика перестрахування, інструкціями та положеннями Товариства, що регламентують процес здійснення операцій та укладення договорів, тарифними політиками, тощо.

7.4. Порядок отримання і врегулювання вимог за подіями, що мають ознаки страхових випадків, ієрархія розподілу повноважень при здійснені таких операцій визначено Політикою врегулювання подій, що мають ознаки страхових випадків Товариства, інструкціями з врегулювання подій за окремими класами страхування/страховими продуктами, тощо.

7.5. Порядок передачі у перестрахування (повністю або частково) зобов'язань Товариства за договором страхування, визначення рівня власного утримання в розрізі видів страхування та регулярність перегляду таких показників, ієрархію розподілу повноважень при здійснені таких операцій викладено у Політиці перестрахування Товариства.

7.6. Наглядова рада з метою управління ризиками та встановлення обмежень щодо їх розвитку:

- затверджує Стрес-Антистрес сценарії, значення ризик-апетитів та лімітів ризиків;
- щорічно переглядає Стрес-Антистрес сценарії з урахуванням відповідності поточній діяльності Товариства та її Стратегії;
- затверджує Систему раннього реагування Товариства.

7.7. Стрес-Антистрес сценарії відповідають різним видам можливих стресових ситуацій, до яких схильне Товариства, пропорційно масштабам і складності діяльності Товариства.

7.8. Система раннього реагування Товариства визначає фактори ризиків на які повинно реагувати Товариство для уникнення катастрофічних ризиків.

7.9. Товариство впроваджує наступні заходи по забезпеченню діяльності Системи раннього реагування (далі – СРР):

- імплементує СРР в діяльність підрозділів, що здійснюють страхові операції, та її інтеграцію із системою управління ризиками;
- визначає кількісні та якісні індикатори раннього реагування (ІРР) в розрізі ризиків;
- впроваджує автоматичний розрахунок тригерів ІРР, які базуються на внутрішніх даних;
- переглядає визначені ІРР не рідше одного разу на рік;
- проводить щомісячний розрахунок тригерів ІРР, контроль та оповіщення відповідальних працівників Товариства щодо перевищення граничних значень тригерів ІРР.

7.10. Товариство використовує наступні методи та інструменти для управління ризиками:

- метод Дельфі;
- метод мозкового штурму;
- імітаційне моделювання багатьох (≈1000) річних реалізацій факторів ризиків методом Монте-Карло.

7.11. Застосування Товариством вищезазначених методів регламентовано у внутрішніх нормативних документах Товариства:

- Методиці оцінки та аналізу впливу ризиків на основі експертного оцінювання Товариства.
- Методиці моніторингу ризиків, визначення ризик-апетитів, лімітів ризиків та проведення стрес-тестування на основі імітаційного моделювання Товариства.
- Методиці аналізу і врахування взаємозалежності ризиків Товариства.

8. Зміст та форма звітності щодо ризиків, порядок і періодичність/терміни її надання користувачам

8.1. Звітність про ризики Товариства повинна містити актуальну інформацію про ризики, своєчасно надаватися Наглядовій раді, Правлінню та іншим користувачам, які приймають рішення, та забезпечувати повне розуміння ними ситуації щодо рівня ризиків Товариства для прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень.

8.2. Звітність про ризики повинна бути:

1) точною, вивіреною та достовірно відображати рівень прийнятого Товариством ризику;
2) комплексною – охоплювати всі види ризиків Товариства, що визначені цією Політикою;
3) чіткою та інформативною – надавати чітку та однозначну інформацію, бути достатньо вичерпною для прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень;
4) періодичною та поширеною серед користувачів звітності про ризики із забезпеченням

конфіденційності.

8.3. Наглядова рада встановлює періодичність складання та подання звітності про ризики як у звичайних умовах, так і в стресових ситуаціях.

8.4. Періодичність подання звітності про ризики повинна бути не меншою, ніж:

- один раз на квартал для узагальнених звітів про ризики;
- один раз на рік для детальних звітів про ризики.

8.5. Товариство в узагальненому звіті про ризики повинно розкривати інформацію в розрізі кожного виду ризику та обов'язково включати інформацію про:

1) узагальнені дані подій за видами ризиків, аналізу їх динаміки;
2) зміни до профілю ризиків Товариства, що відбулися;
3) дотримання встановленого ризик-апетиту та значень лімітів ризику;
4) виявлені нові ризики та результати їх вимірювання (оцінки);
5) результати вимірювання (оцінки) ризиків за новими продуктами, значними змінами в діяльності Товариства;
6) пропозиції щодо застосування інструментів та методів для управління ризиками;
7) дотримання вимог внутрішніх документів з управління ризиками, включаючи інформацію щодо авторизованих перевищень і порушень лімітів ризиків.

8.6. Товариство в детальному звіті (звітах) про ризики повинно розкривати інформацію в розрізі кожного виду ризику, та обов'язково включати інформацію щодо:

1) результатів оцінки профілю ризиків, які повинні містити опис видів ризиків, на які наражалось Товариство протягом звітного періоду, та видів ризиків, що очікуються протягом періоду бізнес-планування Товариства, способи управління ризиками та якісну і кількісну інформацію за результатами вимірювання (оцінки) ризиків за кожним видом ризику;
2) результати здійснення стрес-тестування, методи і припущення, що були використані для стрес-тестування, аналізу чутливості до ризиків, якщо такі тестування/аналіз здійснювалися;
3) опис заходів, що використовуються для вимірювання (оцінки) ризиків, включаючи будь-які суттєві зміни протягом звітного періоду;
4) опис методів та інструментів, що використовуються для управління ризиками, та процесів моніторингу ефективності таких методів та інструментів, а також інформацію про методи та інструменти, що Товариство розглядає для використання з метою управління ризиками протягом періоду бізнес-планування Товариства, а також обґрунтування та вплив таких методів та інструментів зниження ризиків;
5) огляд значних подій за видами ризиків, результатів дослідження їх причин і заходів щодо запобігання таким подіям у майбутньому;
6) про суттєву концентрацію ризиків протягом звітного періоду та суттєву концентрацію ризиків, що очікуються протягом періоду бізнес-планування Товариства;
7) опис відповідності інвестицій Товариства вимогам до інвестиційної діяльності Товариства, встановленим законодавством України;
8) висновки та пропозиції до внесення змін до системи управління ризиками Товариства.

8.7. Товариство має технічні можливості для формування іншої звітності про ризики, крім регулярної звітності при:

- стресових ситуаціях;
- зміні потреб щодо необхідної управлінської інформації;
- отриманні запитів НБУ або інших регуляторних чи контролюючих органів.

8.8. Головний ризик-менеджер в разі значного підвищення ризику (наближення фактичних показників ризику до встановлених значень лімітів ризику, ризик-апетиту або потенційного їх порушення, або суттєвої зміни профілю ризиків Товариства) не пізніше наступного робочого дня інформує про це Наглядову раду/Правління з метою прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень у межах процедури ескалації ризиків.

9. Процедура ескалації ризиків, що встановлює порядок інформування Наглядової ради, Правління про порушення лімітів ризиків, ризик-апетиту

9.1. Товариство впроваджує процедуру ескалації порушень лімітів ризиків та ризик-апетитів для визначення порядку та форми інформування про порушення Наглядову раду та Правління Товариства.

9.2. Порядок здійснення процедури ескалації порушень лімітів ризиків та ризик-апетитів:

1) Процедура починається внаслідок отримання інформації від осіб, відповідальних за інформування Головного ризик-менеджера про ризикові ситуації (бізнес-координаторів).

2) На основі отриманої інформації виконується сценарій імітаційного моделювання ризиків Товариства і оцінювання змін у ризик-апетитах та лімітах ризиків згідно з Методикою моніторингу ризиків, визначення ризик-апетитів, лімітів ризиків та проведення стрес-тестування на основі імітаційного моделювання Товариства.

3) Після реалізації сценарію здійснюється порівняння отриманих величин з раніше погодженими Наглядовою радою лімітами ризиків та ризик-апетитом.

4) Оформлюються результати моніторингу ризиків у вигляді Звіту про реалізацію сценарію експертного оцінювання та імітаційного моделювання ризиків, визначення лімітів ризиків та ризик-апетитів (Додаток 2 до Методики моніторингу ризиків, визначення ризик-апетитів, лімітів ризиків та проведення стрес-тестування на основі імітаційного моделювання Товариства).

5) Для швидкого реагування на порушення лімітів ризиків та ризик-апетитів встановлюються правила ескалації щодо необхідних подальших дій ключових учасників процесу управління ризиками відповідно Таблиці 1.

9.3. Контроль за дотриманням лімітів (обмежень) ризиків здійснюється Головним ризик-менеджером.

9.3.1. Головний ризик-менеджер у строки, вказані у Таблиці 1, інформує про виявлені відхилення будь-якого з показників ризик-апетиту від цільового діапазону Наглядову раду/Правління щодо такого порушення.

9.3.2. Головний ризик-менеджер у строки, вказані у Таблиці 1, надає Наглядовій раді/Правлінню інформацію про причини порушення лімітів та пропозиції щодо заходів для усунення порушення лімітів.

Таблиця 1. Правила ескалації у разі порушення лімітів ризиків

Відбулось порушення ліміту	**Структури управління, які інформуються**	**Дії**			**Питання до порядку денного засідання Наглядової ради/ Правління**
		Негайно (не пізніше наступного робочого дня)	**Не пізніше другого робочого дня**	**Не пізніше десятого робочого дня**	
Узгоджене порушення	Правління	Перевірка достовірності лімітів	- Інформування про порушення; - Розробка плану заходів для виправленню ситуації.	-Ідентифікація ключових причин і аналіз сутності порушень; - Визначення необхідності коригування лімітів; - Розробка, перевірка та запуск плану заходів для виправленню ситуації.	- Аналіз порушень лімітів; - Розгляд та затвердження плану заходів для виправлення ситуації.
Неузгоджене порушення	Правління Наглядова рада	- Інформування про порушення; - Ідентифікація причин порушення; - Розробка плану заходів для виправленню ситуації; - Створення робочої групи для виправленню ситуації.	- Визначення ключових заходів для виправлення ситуації; - Запуск плану заходів для виправленню ситуації; - Визначення необхідності коригування лімітів.		- Аналіз порушень лімітів. - Розгляд та затвердження плану заходів для виправлення ситуації.

10. Процес погодження з Наглядовою радою за будь-яких очікуваних відхиленнях від стратегії управління ризиками, декларації схильності до ризику, лімітів ризиків

10.1. Головний ризик-менеджер забезпечує моніторинг контролю наближення величини ризиків до лімітів ризиків, надає рекомендації Наглядовій раді щодо вжиття заходів для попередження порушень лімітів ризиків, пом'якшення ризиків та/або їх уникнення.

10.2. Процедура повідомлення Наглядової ради в разі значного підвищення ризику:

1) Процедура починається внаслідок отримання інформації від осіб, відповідальних за інформування Головного ризик-менеджера про очікувані ризикові ситуації (бізнес-координаторів).

2) На основі отриманої інформації виконується сценарій імітаційного моделювання ризиків Товариства і здійснюється порівняння отриманих величин з раніше погодженими Наглядовою радою лімітами ризиків та ризик-апетитом.

3) При виявленні порушень лімітів ризиків та ризик-апетиту виконується Процедура ескалації, що зазначена у розділі 9 Політики.

4) Якщо порушення лімітів ризиків та ризик-апетитів не виявлені, але оцінки можливих збитків наближаються до погоджених Наглядовою радою лімітів ризиків та ризик-апетиту і можливе потенційне їх порушення, Головний ризик-менеджер негайно інформує Наглядову раду/Правління щодо такої можливості порушення.

10.3. Наглядова рада проводить позачерговий перегляд значень лімітів, особливо якщо авторизовані перевищення або порушення лімітів ризиків є частими або постійними. Результатом такого перегляду можуть бути:

1) перегляд значень діючих лімітів;

2) перегляд делегованих повноважень щодо авторизованих перевищень;

3) залишення значень лімітів без змін та затвердження плану заходів щодо запобігання їх подальшому перевищенню/порушенню.

11. Положення, що регламентують діяльність Головного ризик-менеджера

11.1. Виконання функції управління ризиками в Товаристві забезпечує Головний ризик-менеджер, який підпорядковується Наглядовій раді та звітує пере нею.

11.2. Функція з управління ризиками передбачає:

11.2.1. забезпечення практичних заходів з ефективного функціонування системи управління ризиками, просування та підтримки культури управління ризиками;

11.2.2. сприяння впровадженню системи управління ризиками, надання допомоги керівникам Товариства та іншим підрозділам Товариства з метою ефективного функціонування системи управління ризиками у Товаристві;

11.2.3. здійснення моніторингу системи управління ризиками;

11.2.4. забезпечення своєчасного виявлення, вимірювання (оцінку), моніторингу, контролю та звітування щодо ризиків, визначених у цій Політиці та нових ризиків (потенційних, поки не виявлених), включаючи ризики, що виникають у зв'язку з політикою винагороди та іншими заохоченнями;

11.2.5. розроблення та підтримку в актуальному стані методик, інструментів та моделей, що використовуються Товариством для вимірювання (оцінки) ризиків;

11.2.6. забезпечення моніторингу, контролю наближення величини ризиків до лімітів ризиків, надання рекомендацій Наглядовій раді, Правлінню та/або ініціювання рішень уповноважених органів щодо вжиття заходів для попередження їх порушень, пом'якшення ризиків та/або їх уникнення;

11.2.7. підготовку та подання звітів щодо ризиків Наглядовій раді та іншим користувачам, які приймають рішення відповідно до внутрішніх документів з питань системи управління ризиками, та консультування керівників Товариства з питань управління ризиками, включаючи стратегічні питання;

11.2.8. складання профілю ризиків Товариства та здійснення його моніторингу;
11.2.9. забезпечення координації роботи з питань управління ризиками між структурними підрозділами/працівниками Товариства;
11.2.10. розроблення, участь у розробленні внутрішніх документів з питань управління ризиками;
11.2.11. інформування Наглядову раду та Правління щодо порушень лімітів ризиків, ризик-апетиту Товариства;
11.2.12. виконання завдань, визначених у внутрішніх документах Товариства (включаючи Стратегію управління ризиками, Політику);
11.2.13. забезпечення безперервної роботи Головного ризик-менеджера.
11.3. Головний ризик-менеджер в межах виконання функції управління ризиками має право бути присутнім на засіданнях Правління, комітетів Правління та Наглядової ради та надавати обов'язкові до розгляду пропозиції та/або зауваження до рішень цих органів, якщо реалізація цих рішень призведе або може призвести до порушення встановленого ризик-апетиту та/або затверджених лімітів ризиків, а також має право накладати заборону (вето) на рішення цих органів та невідкладно інформує Наглядову раду про пропозиції та/або зауваження, заборону (вето) на рішення.
11.4. Головний ризик-менеджер діє на підставі Положення про Головного ризик-менеджера Товариства, що затверджується Наглядовою радою Товариства.

12. Розподіл обов'язків, повноважень учасників системи управління ризиками та їх відповідальності щодо управління ризиками

12.1. Наглядова рада є відповідальною за загальне управління ризиками та забезпечує:
12.1.1. функціонування системи управління ризиками та контроль за її комплексністю, адекватністю та ефективністю;
12.1.2. створення та підтримку на належному рівні організаційної структури системи управління ризиками, інформаційної системи щодо управління ризиками та внутрішнього контролю;
12.1.3. контроль за дотриманням корпоративних цінностей, які базуються на здійсненні бізнесу на законних та етичних принципах, і постійну підтримку культури управління ризиками;
12.1.4. сприяння політики винагороди ефективному управлінню ризиками, не стимулюючи прийняття надмірного рівня ризику;
12.1.5. установлення підстав (випадків) накладення заборони (вето) на рішення Правління, комітетів колегіальних органів Товариства Головним ризик-менеджером.
12.2. Наглядова рада виконує такі функції щодо управління ризиками:
12.2.1. затверджує внутрішні документи, що охоплюють питання управління ризиками, та здійснює контроль за їх упровадженням, дотриманням та своєчасним оновленням (актуалізацією);
12.2.2. визначає та затверджує перелік лімітів (обмежень) щодо кожного виду ризику;
12.2.3. приймає рішення про здійснення стрес-тестування;
12.2.4. затверджує Положення про Головного ризик-менеджера;
12.2.5.призначає та звільняє Головного ризик-менеджера;
12.2.6. встановлює розмір винагороди Головному ризик-менеджеру;
12.2.7. визначає характер, формат та обсяги інформації про ризики, що має міститися у звітності про ризики, розглядає управлінську звітність про ризики та, якщо профіль ризику Товариства не відповідає затвердженому ризик-апетиту, невідкладно приймає рішення щодо застосування адекватних заходів для пом'якшення ризиків;
12.2.8. уживає заходів щодо запобігання конфліктам інтересів та сприяє їх врегулюванню.
12.3. Правління забезпечує виконання завдань, рішень Наглядової ради щодо впровадження системи управління ризиками, уключаючи цю Політику та Стратегію управління ризиками, культуру управління ризиками, процедури, методи та інші заходи

ефективного управління ризиками.

12.4. Правління для реалізації своїх завдань щодо управління ризиками виконує функції:

12.4.1. забезпечує контроль за доведенням до відома відповідних структурних підрозділів і працівників Товариства інформації про внесені зміни до Політики, інших внутрішніх документів Товариства з питань управління ризиками;

12.4.2. розробляє заходи щодо оперативного усунення недоліків у функціонуванні системи управління ризиками, виконання рекомендацій та зауважень за результатами оцінки ризиків, перевірок, здійсненим Головним внутрішнім аудитором, зовнішнім аудитором і наглядовими органами;

12.4.3. забезпечує адміністративну підтримку для виконання Головним ризик-менеджером покладених на нього функцій.

12.5. Правління зобов'язане інформувати Наглядову раду про виявлені в діяльності Товариства порушення законодавства, внутрішніх положень Товариства та про рівень ризиків, що виникають під час діяльності Товариства, несвоєчасне або неналежне виконання зобов'язань пов'язаними з Товариством особами перед Товариством.

12.6. Головний ризик-менеджер здійснює функції з інформування Наглядової ради щодо надмірних ризиків, надання пропозицій Наглядовій раді щодо заходів пом'якшення впливу ризиків, а також забезпечення координації роботи з питань управління ризиками між структурними підрозділами/працівниками Товариства, розробляє, бере участь у розробленні внутрішніх документів з питань управління ризиками.

12.7. Бізнес-координатори підрозділів першої лінії захисту відповідальні за оперативне інформування Головного ризик-менеджера про всі ризикові ситуації, що виникають в роботі структурних підрозділів Товариства за які вони відповідальні в межах своїх повноважень.

Додаток 1 до
Політики управління ризиками
ПрАТ «СК «Перша»

Реєстр значних негативних подій, що відбулися (реалізацій ризиків) ПрАТ "СК "Перша" за _____

№	Дата	Джерело інформації	Опис негативної події	Зовн./ Внутр.	Види ризиків, що реалізувалися	Ризик-індикатори	Причини виникнення події	Попередня оцінка наслідків події	Заходи (вжиті та заплановані) по усуненню недоліків (зміст, терміни виконання)	Відповідальні виконавці (ПІБ, посада, контакти)

Додаток 2 до
Політики управління ризиками
ПрАТ «СК «Перша»

Звіт про результати експертного оцінювання факторів ризиків за методом Дельфі

Результати експертного оцінювання факторів ризиків за методом Дельфі

Дата: _____ . _____ . 202 ___ р.

Експертні оцінки розділяються знаком "/"

Підрозділ, з яким пов'язані експерти / Тип сценарію Фактори операційного ризику / Заходи пом'якшення	ЕКСПЕРТНІ ОЦІНКИ			
	К-сть реалізацій фактору за рік	Інтервал 90% збитків від реалізації фактору, грн		К-т впливу заходів пом'якшення ризику
		від	до	